

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen

Sammanfattning

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2010/11:127 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen och två följdmotioner.

Utskottet konstaterar att Förenta nationernas (FN) säkerhetsråd den 26 februari 2011 antog resolution 1970 och den 17 mars 2011 resolution 1973 om situationen i Libyen. Säkerhetsrådet ansåg i resolution 1970 att angreppen mot civila i Libyen kunde betecknas som brott mot mänskligheten. I resolution 1973, som antogs under FN-stadgans kapitel VII, slog säkerhetsrådet fast att situationen i Libyen utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet. Säkerhetsrådet krävde ett omedelbart eldupphör och att våldet mot civila skulle upphöra. I syfte att skydda civila bemyndigade säkerhetsrådet FN:s medlemsstater att vidta alla nödvändiga åtgärder och att upprätta en flygförbudszon över Libyen. Vidare förstärktes vapenembargot enligt resolution 1970. Alla medlemsstater uppmanades att bistå när det gäller att genomföra dessa åtgärder.

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet föreslår att riksdagen bifaller proposition 2010/11:127, under förutsättning att det fortfarande finns ett mandat för styrkan enligt beslut i FN:s säkerhetsråd. Därmed förordar utskottet att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka på högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd.

Det militära bidrag som Sverige ställer till förfogande kommer att bestå av en insats för flygspaning med högst 5 flygplan av typ JAS 39 Gripen och tillhörande stödresurser för bl.a. flygtankning, en maritim bordningsförmåga om högst 40 personer för att upprätthålla vapenembargot samt högst 10 personer för bl.a. informationsoperationer. Sammantaget handlar det om ett bidrag om högst 180 personer. Om behov uppstår ska styrkan kunna förstärkas tillfälligt.

Den kommande svenska militära insatsen inriktas på stöd till genomförande av resolution 1973 i dess helhet. I insatsen ingår såväl upprätthållande av vapenembargot som skydd av civila och stöd för humanitära insatser.

Utskottet konstaterar att det finns ett brett politiskt stöd bakom förslaget till riksdagsbeslut.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs av kammaren efter endast en bordläggning.

Motionerna avstyrks av utskottet. I ärendet finns två reservationer (SD,V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Motionerna	7
Utskottets överväganden	9
Reservationer	16
1. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen (SD)	16
2. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen (V)	17
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Följdmotionerna	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:127 och avslår motionerna 2010/11:U18 och 2010/11:U19.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 16 juni 2011

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Peter Hultqvist (S), Cecilia Widegren (M), Urban Ahlin (S), Walburga Habsburg Douglas (M), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Carina Hägg (S), Allan Widman (FP), Peter Jeppsson (S), Kerstin Lundgren (C), Kent Härstedt (S), Christian Holm (M), Bodil Ceballos (MP), Désirée Pethrus (KD), Mikael Jansson (SD) och Hans Linde (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen har i proposition 2010/11:127 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen föreslagit att regeringen ska ställa en svensk väpnad styrka på högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd.

Två följdmotioner har avlämnats med anledning av propositionen.

Propositionen har remitterats till utrikesutskottet. Utrikes- och försvarsutskotten har därefter beslutat – med stöd av 4 kap. 8 § riksdagsordningen – att bereda propositionen och följdmotionerna i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott.

Den 16 juni 2011 höll företrädare för Regeringskansliet och Försvarsmakten föredragningar om propositionen.

Bakgrund

FN:s säkerhetsråd antog den 26 februari 2011 resolution 1970. Säkerhetsrådet betecknade angreppen mot civila i Libyen som brott mot mänskligheten och påminde om de libyska myndigheternas skyldighet att skydda sin befolkning. Beslut om frysning av tillgångar för företag och personer med koppling till regimen infördes, och ett vapenembargo upprättades.

Den 17 mars antog FN:s säkerhetsråd resolution 1973 i enlighet med kapitel VII i FN-stadgan. I resolutionen slog säkerhetsrådet fast att situationen i Libyen utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet. Säkerhetsrådet krävde ett omedelbart eldupphör och att våldet mot civila skulle upphöra. I syfte att skydda civila bemyndigade säkerhetsrådet FN:s medlemsstater att vidta alla nödvändiga åtgärder och att upprätta en flygförbudszon över Libyen. Vidare förstärktes vapenembargot enligt resolution 1970. Alla medlemsstater uppmanades att bistå när det gäller att genomföra dessa åtgärder.

Som svar på en begäran från Arabförbundet och för att skydda civila började Frankrike, Storbritannien och USA den 19 mars att med stöd av FN-mandatet slå ut militära mål i Libyen. Den 27 mars beslutade Nato att ta över hela ansvaret för den internationella militära insatsen.

Det svenska deltagandet i den internationella militära insatsen i Libyen har tidigare varit föremål för riksdagens ställningstagande genom proposition 2010/11:111 (bet. 2010/11:UFöU3, rskr. 2010/11:207). Riksdagen biföll den 1 april 2011 regeringens förslag och medgav att regeringen ställde en svensk väpnad styrka bestående av högst 250 personer till förfogande i högst 3 månader för att delta i den internationella militära insatsen

i Libyen för att upprätthålla en flygförbudszon i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd. Den svenska insatsen anmälde full operativ förmåga till Nato den 21 april 2011. Enligt regeringens beslut ska den nuvarande svenska militära insatsen, som är inriktad på att upprätthålla flygförbudszonen, pågå med full operativ förmåga i två månader.

Vad gäller situationen i Libyen redogjorde det sammansatta utrikes- och försvarskommittén i betänkande 2010/11:UFöU3 för bakgrunden därtill till situationen i landet. I betänkandet redovisades också ställningstaganden i Europeiska rådet, FN:s säkerhetsråd, Golfstaternas samarbetsråd och Arabförbundet m.fl. när det gäller våldet mot civila i Libyen och den internationella militära insatsen i landet.

I den nu aktuella propositionen (prop. 2010/11:127) konstaterar regeringen att det för närvarande i princip råder en militär låsning i konflikten. Situationen i Libyen är mycket oroande, framför allt när det gäller regimen hänsynslösa angrepp mot civila samt bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt. Farhågorna om en utdragen konflikt har besannats, men det görs diplomatiska ansträngningar för att finna en fredlig lösning. Enligt propositionen finns det tydliga tecken på att de politiska, ekonomiska och militära åtgärder som vidtagits i enlighet med FN:s säkerhetsrådsresolutioner sammantaget bidrar till att försvaga regimen, vilket begränsar dess möjligheter att begå övergrepp mot civila.

FN:s humanitära samordningsorgan OCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) uppgav den 10 juni att mer än 636 000 personer flytt från Libyen, varav drygt 280 000 är tredjelandsmedborgare. Brist på bränsle, medicin och sjukvårdspersonal rapporteras från delar av landet, och livsmedelssäkerheten uppges vara hotad på vissa håll. Om konflikten förlängs finns en oro för en mer storskalig humanitär katastrof i de västra regionerna.

Europeiska unionens utrikesministrar har efter riksdagsbeslutet den 1 april 2011 om svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen antagit rådsslutsatser den 1 april, 12 april och 23–24 maj med anledning av utvecklingen i Libyen.

Försvarsdepartementet bad den 13 maj 2011 Försvarsmakten att föreslå hur ett svenskt fortsatt bidrag till den internationella militära insatsen i Libyen för att upprätthålla en flygförbudszon skulle kunna utformas efter den 30 juni. Försvarsmakten inkom med svar den 20 maj. Kompletterande information om möjligheten att bidra med informationsresurser, en bordningsstyrka och en reduktion av den nuvarande stridsflygsenheten inkom från Försvarsmakten den 7 juni.

Den 8 juni beslutade Nato att förlänga den militära insatsen avseende flygförbudszonen och skyddet av civila i Libyen i ytterligare 90 dagar.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås det att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka på högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd. Det planerade svenska bidraget utgörs av flygstridskrafter och stödresurser. Vidare föreslår regeringen att det ska finnas möjlighet att bidra med resurser för marina bordningsinsatser och informationsoperationer. Sammantaget handlar det om ett svenskt bidrag om totalt ca 180 personer. Om behov uppstår ska styrkan kunna förstärkas tillfälligt. Avsikten är att det fortsatta svenska deltagandet ska inledas den 27 juni 2011.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen beslutar att motionstiden förkortas till fyra dagar mot bakgrund av det brådskande behovet av ett beslut för att insatsen ska kunna fortsätta utan avbrott.

I propositionen redogör regeringen för den senaste utvecklingen i Libyen och för det internationella samfundets, FN:s, Natos och EU:s engagemang. Regeringen redogör även för insatsens folkrättsliga mandat och den politiska, humanitära och militära utvecklingen de senaste månaderna samt redovisar sina överväganden för det fortsatta svenska deltagandet i den militära insatsen.

Sveriges samlade insatser ska enligt propositionen syfta till att stärka de krafter som verkar för demokrati och utveckling och ger hopp om en ny framtid i Libyen. Sverige är berett att svara upp mot de önskemål om samarbete mellan demokratins institutioner, inklusive de politiska partierna, som kan finnas i skedet efter det att de militära insatserna avslutats.

Motionerna

Sverigedemokraterna yrkar i kommittémotion 2010/11:18 avslag på proposition 2010/11:127.

Partiet är fortsatt kritiskt till det svenska deltagandet i den internationella militära insatsen i Libyen. Det är enligt motionen oklart vem och vad som skyddas av den svenska insatsen och om det nationella övergångsrådet (National Transitional Council) har kontroll över alla rebellstyrkor. Sverigedemokraterna anser att deras tidigare framförda farhågor om att andra länder som deltar i insatsen vidtar alltmer långtgående åtgärder i kriget har visat sig stämma. Partiet anser att Sverige under rådande omständigheter inte bör delta i militära operationer i Libyen och att resurser i stället bör läggas på humanitära insatser på plats för att hjälpa dem som flytt från Libyen sedan oroligheterna inleddes.

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion 2010/11:19 avslag på proposition 2010/11:127 och anser att riksdagen ska göra ett tillkännagivande till regeringen om att de ytterligare 115 miljoner kronor som enligt propositionen

beräknas för den svenska militära insatsen i Libyen i stället ska användas för att öka den svenska humanitära insatsen med anledning av situationen i Libyen.

Vänsterpartiet anser att de begränsningar för det svenska militära deltagandet i den internationella militära insatsen i Libyen som riksdagen beslutade om under våren till följd av proposition 2010/11:111 var tydliga och viktiga. Partiet avvisar ett svenskt deltagande i den internationella militära insatsen på det sätt som denna beskrivs i proposition 2010/11:127. Vad Libyen behöver är ett eldupphör följt av fredsförhandlingar, detta i överensstämmelse med säkerhetsrådets resolution 1973. Behovet av humanitärt stöd är stort, och flyktingar från Nordafrika bör få bättre möjligheter att ta sig till EU och få en fristad här, anser Vänsterpartiet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att medge att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd. Vidare föreslår utskottet att ärendet avgörs av kammaren efter endast en bordläggning.

Jämför reservationerna 1 (SD) och 2 (V).

Utskottet erinrar inledningsvis om att FN:s säkerhetsråd antagit resolutionerna 1970 och 1973 om situationen i Libyen. FN har därmed det yttersta ansvaret för den internationella militära insatsen i Libyen.

Genom resolution 1973, som antogs den 17 mars 2011, slog säkerhetsrådet fast att situationen i Libyen utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet. Säkerhetsrådet krävde ett omedelbart eldupphör och att våldet mot civila skulle upphöra. I syfte att skydda civila bemyndigade säkerhetsrådet FN:s medlemsstater att vidta alla nödvändiga åtgärder och att upprätta en flygförbudszon över Libyen. Vidare förstärktes det vapenembargo som införts genom resolution 1970. Alla medlemsstater uppmanades att bistå när det gäller att genomföra dessa åtgärder.

FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1970 och 1973 utgör grunden för det internationella engagemanget. Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet ansåg i betänkande 2010/11:UF6U3 att Sverige ska bidra till den militära insatsen i syfte att verkställa resolution 1973. I den nu aktuella propositionen konstaterar regeringen att omvärlden står fortsatt enad i sitt stöd för säkerhetsrådsresolutionerna och i fördömandet av den libyska regimens övergrepp. Ett stort antal länder samt Arabförbundet, Gulfstaternas samarbetsråd, Afrikanska unionen och Organisationen för den islamiska konferensen fördömer de grova kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och av den humanitära rätten i landet.

Militära, humanitära och politiska aspekter på dagens situation i Libyen beskrivs i propositionen. Där belyses också hur situationen har förändrats efter riksdagsbeslutet den 1 april 2011 om svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen.

För närvarande råder enligt propositionen i princip en militär låsning i konflikten. Situationen i Libyen är mycket oroande, framför allt när det gäller regimens hänsynslösa angrepp på civila samt bristen på respekt för mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt.

Rapporteringen från konfliktområdet omfattar kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot humanitär rätt såsom summariska avrättningar, försvinnanden, användning av mänskliga sköldar, användning av klusterammunition i tätbefolkade områden, sexuellt våld och tortyr av frihetsberövade. Utskottet menar därför att flygspaningsinsatsen till stöd för genomförandet av säkerhetsrådsresolution 1973 i dess helhet bör kunna inledas snarast.

Enligt propositionen rapporteras brist på bränsle, medicin och sjukvårdspersonal från delar av landet, och livsmedelssäkerheten uppges vara hotad på vissa håll. Om konflikten förlängs finns en oro för en mer storskalig humanitär katastrof i de västra regionerna. Antalet internflyktingar i landet uppges vara 250 000.

Farhågor om en utdragen konflikt har besannats, men diplomatiska ansträngningar görs för att finna en fredlig lösning. Det finns enligt regeringen tydliga tecken på att de politiska, ekonomiska och militära åtgärder som vidtagits i enlighet med FN:s säkerhetsrådsresolutioner sammantaget bidrar till att försvaga regimen och därigenom begränsa dess möjligheter att begå övergrepp mot civila.

FN:s humanitära samordningsorgan OCHA uppgav den 10 juni 2011 att mer än 636 000 personer flytt från Libyen, varav drygt 280 000 är tredje-landsmedborgare.

FN:s högkommissionär för flyktingar, António Guterres, sammanträffade den 8 juni 2011 med företrädare för utrikesutskottet och socialförsäkringsutskottet och belyste då flyktingsituationen till följd av konflikten i Libyen. Enligt Guterres hade mindre än 2 % av flyktingarna från Libyen kommit till Europa.

Utskottet delar regeringens bedömning att det kommer att behövas ökade insatser också under den närmaste tiden och att dessa hjälpinsatser också avser människor som tvingas att fly. Utskottet förutsätter att flyktingars situation uppmärksammas som en del av den militära insatsen och i enlighet med säkerhetsrådets resolutioner och internationell rätt, mänskliga rättigheter och flyktingrätt i syfte att skydda civila.

FN:s säkerhetsråd kräver att den libyska regeringen ska följa sina internationella förpliktelser i enlighet med internationell humanitär rätt, mänskliga rättigheter och flyktingrätt och vidta alla åtgärder för att skydda civila och för att tillförsäkra humanitärt tillträde.

Den internationella brottmålsdomstolen, (International Criminal Court, ICC) har påbörjat en förundersökning om möjliga folkrättsbrott i Libyen. Den 16 maj 2011 inlämnade domstolens åklagare Luis Moreno-Ocampo en begäran om en arresteringsorder till ICC avseende Muammar Abu Minya Gaddafi, hans son Saif al-Islam Gaddafi samt chefen för regimen säkerhetstjänster. Dessa personer misstänks vara ”de främst ansvariga” för brott mot mänskligheten i Libyen. Åklagarens fortsatta undersökning omfattar även krigsförbrytelser.

FN:s råd för mänskliga rättigheter (MR-rådet) har inrättat en oberoende internationell undersökningskommission som har genomfört en resa till landet. I dess preliminära rapport finns uppgifter om summariska avrättningar, förtryck av befolkningen och försvinnanden som tillskrivs Gaddafiregimen. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter har uttryckt stor oro för våldet mot civila inklusive systematisk användning av sexuellt våld mot kvinnor.

Utskottet konstaterar att det inom EU råder enighet om att upprätthålla ett politiskt, ekonomiskt och militärt tryck på Gaddafiregimen. Som framgått ovan har EU:s utrikesministrar efter riksdagsbeslutet den 1 april 2011 om svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen antagit rådsslutsatser den 1 april, 12 april och 23–24 maj med anledning av utvecklingen i Libyen. EU har antagit sanktioner som genomför och skärper de sanktioner som FN antagit, avbrutit tekniskt samarbete med Libyen och öppnat ett tekniskt kontor i Benghazi.

Det är enligt utskottet angeläget att fortsätta ansträngningarna att finna en politisk lösning på konflikten. Här har FN även framgent en central roll. Den internationella kontaktgruppen för Libyen samordnar diplomatiska initiativ. Kontaktgruppen upprättades vid en konferens i London den 29 mars 2011 med deltagande av utrikesministrar och ledare för FN, Arabförbundet, Afrikanska unionen, Organisationen för islamiska konferensen, EU och Nato. Sverige deltar enligt en rotationsordning på en nordisk plats i kontaktgruppen tillsammans med Danmark och Norge. Kontaktgruppen har uttryckt starkt stöd för FN:s särskilda sändebud för Libyen, Abdul Ilah al-Khatib, och hans ansträngningar för att nå en politisk lösning samt för FN som samordnare av humanitärt stöd och på sikt även postkonfliktinsatser.

Vid kontaktgruppens möten har Natos insatser lyfts fram som nödvändiga för att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1970 och 1973 för att skydda civila. Det senaste mötet i kontaktgruppen ägde rum i Abu Dhabi den 9 juni.

När Nato och dess partner i den militära Libyeninsatsen möttes den 14 april 2011 för att diskutera situationen i landet antog man ett uttalande om att insatserna ska fortsätta tills följande målsättningar är uppnådda:

1. Alla attacker och hot om attacker mot civila och civilbebodda områden ska upphöra.
2. Det ska säkerställas att regimen har dragit tillbaka alla militära styrkor (inklusive krypskyttar, legosoldater och andra paramilitära styrkor) till sina förläggningar från alla befolkade områden som de med militär makt har intagit, ockuperat eller satt under belägring i hela Libyen, inklusive Ajdabiya, Brega, Jadu, al Jebal al Gharbiyah, Kikla, Misrata, Nalut, Ras Lanuf, Yafran, Zawiyah, Zintan och Zuwara.
3. Regimen måste tillåta omedelbart, fullt, säkert och ohindrat humanitärt tillträde till alla människor i Libyen som behöver hjälp.

Därutöver fastslogs vid mötet den 14 april att Gaddafis regim förlorat all legitimitet och att han snarast bör avgå. Dessa ställningstaganden återbe-kräftades vid ett möte den 8 juni med Nato och dess partner i den militära insatsen.

Utskottet understryker att huvudsyftet med säkerhetsrådets resolution 1973 är att skydda civila och att resolutionen ger ett starkt folkrättsligt mandat för insatser i syfte att skydda civilbefolkningen. Syftet med den internationella militära insatsen i Libyen är att skydda civila mot övergrepp och att bereda vägen för en politisk lösning.

Sverige fäster stor vikt vid FN:s diplomatiska ansträngningar och understryker behovet av att förbereda stöd till Libyen även när det gäller demokratisk utveckling och statsbyggande på sikt. Utskottet välkomnar Sveriges breda engagemang för att bidra till en fredlig utveckling i Libyen. Utskottet delar regeringens uppfattning att ett svenskt militärt bidrag utgör en viktig komponent för att nå detta mål, detta tillsammans med humanitära insatser och ansträngningar för att finna en politisk lösning.

Den nuvarande svenska militära insatsen, som är inriktad på att upprätthålla flygförbudszonen, kommer att avslutas.

Utskottet anser att riksdagen bör medge att regeringen för det svenska deltagandet i den internationella militära insatsen i Libyen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd. Enligt regeringen bör det fortsatta svenska deltagandet inledas den 27 juni 2011, vilket ligger i linje med det beslut Nato fattade den 8 juni om att förlänga den militära insatsen i Libyen i ytterligare 90 dagar.

Enligt 15 kap. 16 § regeringsformen får en svensk väpnad styrka sändas till ett annat land om riksdagen medger det, om det är medgivet i en lag som anger förutsättningarna för åtgärden eller om skyldigheten följer av en internationell överenskommelse som riksdagen har godkänt. I detta fall saknas ett bemyndigande för regeringen, och riksdagen kan inte anses tidigare ha godkänt en internationell överenskommelse som skyldigheten följer av. Därför krävs riksdagens medgivande för att en svensk väpnad styrka ska kunna delta i den internationella militära insatsen.

Utskottet konstaterar att FN:s säkerhetsråd har auktoriserat den internationella militära insatsen i Libyen genom beslut i enlighet med FN-stadgans kapitel VII, vilket innebär att man i insatsen får använda alla nödvändiga medel för att fullgöra sina uppgifter, inklusive våld som går utöver självförsvar.

Den kommande svenska militära insatsen inriktas på stöd till genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1973 i dess helhet. I insatsen ingår såväl upprätthållande av vapenembargot som skydd av civila och stöd för humanitära insatser.

På grundval av de behov som identifierats utifrån säkerhetsrådsresolutionens mandat förespråkar regeringen i propositionen att Sverige ställer högst fem flygplan av typ JAS 39 Gripen och tillhörande stödresurser för bl.a. flygtankning till förfogande för flygspaningsinsatsen, vidare en maritim bordningsförmåga om högst 40 personer för att upprätthålla vapenembargot och högst 10 personer för bl.a. informationsoperationer. Sammantaget handlar det om ett bidrag om högst 180 personer.

Enligt propositionen bedömer Försvarmakten att det är möjligt att reducera antalet flygplan i insatsområdet. Ambitionen är att kunna genomföra två roteuppdrag per dygn. Varje roteuppdrag genomförs av två flygplan. För att kontinuerligt säkerställa att fyra flygplan kan utföra uppgifterna krävs att fem flygplan är tillgängliga i insatsområdet.

Flygspaningsinsatserna syftar till att stödja genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution 1973 i dess helhet. Stridsinsatser mot markmål kommer inte att genomföras. Flygspaningsinsatserna kan också komma att få betydelse när det gäller att övervaka att den vapenvila som eftersträvas kommer till stånd.

Regeringen kommer att inleda samtal med Nato om möjligheten att bidra med en maritim bordningsförmåga för att bistå vid upprätthållandet av vapenembargot till sjöss. Till detta kommer olika stabsfunktioner som också kan komma att innefatta personal för informationsoperationer i enlighet med vad som efterfrågas. Om dessa insatser efterfrågas kommer de att omfatta högst 90 dagar.

Som tidigare nämnts bedömer regeringen att det fortsatta svenska deltagandet i den internationella militära insatsen i Libyen ska inledas den 27 juni 2011 och pågå i högst 90 dagar.

Utskottet framhåller betydelsen av att svensk militär personal som deltar i insatsen ges tydliga och klara riktlinjer och insatsregler. Utskottet vill betona att insatsreglerna utformas så att gränserna för militär våldsanvändning blir tydliga för personal som deltar i insatsen.

Att riksdagen ger regeringen bemyndigande att sända en svensk väpnad trupp på uppdrag i annat land är ett beslut som innebär ett betydande ansvar. Tidigare tragiska erfarenheter har visat att förluster i människoliv i samband med fredsfrämjande uppdrag och krishanteringsinsatser inte kan uteslutas. Utskottet konstaterar att det är Försvarmaktens uppgift att göra en hot- och riskbedömning för de insatser som utförs och vidta nödvändiga åtgärder med ledning av dessa bedömningar.

Betydelsen av att styrkan har tillgång till kvalificerade sjukvårdsresurser understryks av utskottet.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det under försämrade säkerhetsförhållanden är viktigt att regeringen har möjlighet att snabbt och tillfälligt förstärka de militära insatser som Sverige genomför. Förstärkningen skulle i detta fall omfatta tillförsel av personal och materiel för undsättning och evakuering. En evakuerings- och förstärkningsinsats är till sin natur tillfällig och skyndsam och sker inom ramen för en redan pågå-

ende insats. En insats av detta slag måste även vara anpassad till den unika situationen. Detta gör att det är svårt att i förväg uppskatta omfattningen av och kostnaderna för en sådan insats.

Utskottet konstaterar att ett behov av snabba förstärkningar inte kan uteslutas. Av det skälet är det viktigt att det på förhand finns en av riksdagen beslutad marginal att ta i anspråk för förstärknings- eller evakueringsinsatser. Denna marginal ska dock inte vara större än nödvändigt i varje enskilt fall. Utskottet noterar att det aktuella väpnade bidraget beräknas uppgå till ca 180 personer, medan den begärda personalramen är högst 250 personer. Utskottet förutsätter att riksdagen, genom berörda utskott eller kammaren, får information om en förstärknings- eller evakueringsinsats behöver göras.

Utskottet understryker att Sverige i den internationella militära insatsen i Libyen aktivt ska verka för genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, 1612 (2005) om barn i väpnade konflikter, 1820 (2008) om sexuellt våld i väpnade konflikter samt 1888 (2008) om kvinnor, fred och säkerhet.

Regeringen beräknar att kostnaden för det svenska militära bidraget totalt kommer att uppgå till högst 315 000 000 kr, dvs. 115 000 000 kr utöver den medelstilleddning som regeringen beräknade i proposition 2010/11:111 Svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen. Kostnaderna ska belasta *anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser* under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Riksdagen har anvisat 2 310 834 000 kr under anslaget för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 6, bet. 2010/11:FöU1, rskr. 2010/11:103). Därtill har anslaget ett ingående anslagssparande om 393 000 000 kr.

Regeringen bedömer att kostnaderna för den nu aktuella insatsen ryms inom ramen för anvisade medel under anslaget. Om det visar sig att anvisade medel för internationella insatser är otillräckliga för 2011, avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag på en omfördelning mellan anslagen inom utgiftsområdet. Regeringen bedömer även att eventuella merkostnader för en förstärkning eller evakuering ryms inom ramen för det befintliga anslaget.

Som framgått ovan anser utskottet att det svenska bidrag till den internationella militära insatsen i Libyen som föreslås i propositionen utgör en viktig komponent i ansträngningarna att få till stånd en fredlig utveckling i Libyen.

Utöver de militära insatserna krävs ett brett engagemang från det internationella samfundet för att nå en långsiktig politisk lösning på konflikten i landet samt humanitära insatser.

Lösningen på krisen måste tillmötesgå det libyska folkets legitima krav på politiska reformer, en fungerande rättsstat och ekonomisk och social utveckling. Utskottet delar regeringens uppfattning att insatserna för att stärka det civila samhället och få till stånd en politisk process måste fortsätta med det internationella samfundets stöd. Som utskottet framhöll i betänkande 2010/11:UFöU3 måste efter konflikten långsiktigt stöd lämnas

för att främja demokrati, mänskliga rättigheter, social och ekonomisk utveckling, god samhällsstyrning samt rättsstatsprincipen. Av propositionen framgår att det pågår förberedelser inom EU och FN för postkonfliktarbetet.

Utskottet välkomnar regeringens besked i propositionen att Sverige är berett att svara mot de önskemål om samarbete med demokratins institutioner, inklusive de politiska partierna, som kan aktualiseras efter att de militära insatserna har avslutats.

Sveriges humanitära insatser med anledning av situationen i Libyen har uppgått till 138 500 000 kr. Utöver detta betydande stöd ger Sverige kärnstöd till andra FN:s livmedelsprogram (WFP, World Food Program) och till en rad FN-organ m.fl. som är verksamma i och utanför Libyen, däribland FN:s flyktingorgan (UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees). Utskottet välkomnar uppgifter i propositionen om humanitära insatser från Sverige, EU m.fl. I sammanhanget kan också nämnas att utrikesutskottet i budgetbetänkande 2010/11:UU2 Utgiftsområde 2 Internationellt bistånd redovisade en rad uppgifter om Sveriges bistånd till internationella organ som arbetar med humanitärt bistånd, däribland stöd till flyktingar. Utskottet konstaterade där att Sverige är en internationellt sett ledande givare till ett antal humanitära organisationer.

Utskottet anser att Sverige bör fortsätta att aktivt bidra till ansträngningarna att finna en långsiktig politisk lösning på konflikten i Libyen och att detta också bör innefatta att en svensk väpnad styrka deltar i den förlängda internationella militära insatsen enligt Natos beslut den 8 juni.

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet föreslår mot ovanstående bakgrund att riksdagen bifaller proposition 2010/11:127 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen, under förutsättning att det fortfarande finns ett mandat för styrkan enligt beslut i FN:s säkerhetsråd. Därmed förordar utskottet att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka på högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i Förenta nationernas säkerhetsråd.

Utskottet konstaterar att det finns ett brett politiskt stöd bakom förslaget till riksdagsbeslut.

Utskottet föreslår att ärendet avgörs av kammaren efter endast en bordläggning.

Med det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2010/11:18 (SD) och 2010/11:19 (V).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U18 och avslår proposition 2010/11:127 och motion 2010/11:U19.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna är inte principiellt avvisande till att delta i militära operationer utomlands men är fortsatt kritiska till det svenska deltagandet i den internationella militära insatsen i Libyen.

Vår inställning bygger på att ett svenskt deltagande förutsätter ett tydligt uttalat syfte med operationen samt ett klargörande av hur lång tid operationen kan förväntas pågå och hur omfattande den ska vara.

Det är enligt vår uppfattning oklart vem och vad det egentligen är som vi skyddar. Det finns fortfarande tecken på att rebellsidan inte nödvändigtvis utgör ett bättre alternativ för Libyens utveckling än vad Gaddafi gör. Det är oklart om det s.k. nationella övergångsrådet har kontroll över alla rebellstyrkor. Från rebellzonen kommer fortfarande rapporter om repressalier mot verkliga eller inbillade Gaddafianhängare och om regelrätta lynchningar. Dessutom har personer som är aktiva på rebellsidan medgivit att de har slagits mot amerikanarna i Afghanistan och Irak. Vi betvivlar inte att det finns ett rättmätigt missnöje med Gaddafidiktaturen bland dem som deltar i upproret, men olyckligtvis finns det inte särskilt mycket som talar för att rebellsidan kan komma att bli basen för en friare och mer demokratisk utveckling i Libyen.

I vår reservation i det förra utskottsbetänkandet om Libyeninsatsen (bet. 2010/11:UFöU3) varnade vi för risken att flera av de övriga länder som deltar i den internationella militära insatsen i Libyen successivt skulle vidta alltmer långtgående åtgärder i kriget, s.k. *mission creep*. Vi menar att dessa farhågor har besannats. Nato har tagit klar ställning för ett avsättande av Gaddafi och nu föreslås en utökning av det svenska deltagandet i den militära insatsen. Vad blir nästa steg?

Sverigedemokraternas inställning är att Sverige, under rådande omständigheter, inte bör delta i militära operationer i Libyen och att resurser i stället bör läggas på humanitära insatser på plats, för att hjälpa dem som flytt Libyen sedan oroligheterna utbröt.

Mot denna bakgrund yrkar Sverigedemokraterna att propositionen avslås.

2. Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen (V)

av Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:U19 och avslår proposition 2010/11:127 och motion 2010/11:U18.

Ställningstagande

Vänsterpartiet välkomnade FN:s säkerhetsrådsresolution 1973, vars huvudsakliga syfte är att skydda civilbefolkningen och att få till stånd ett eldupphör i Libyen.

Världssamfundet har en plikt att reagera mot brott mot de mänskliga rättigheterna, och Vänsterpartiet ställde sig bakom innehållet i regeringens proposition 2010/11:111 som innebar ett bemyndigande till den svenska Försvarsmakten att delta i upprätthållandet av den flygförbudszon över Libyen som FN hade beslutat om.

Begränsningarna i regeringens proposition 2010/11:111 var tydliga och för Vänsterpartiet viktiga. För oss var och är det väsentligt att ett svenskt deltagande i den internationella insatsen ska bidra till att uppfylla resolution 1973, dvs. att skydda civila. Allt annat, t.ex. att gå in med marktrupper, skulle vara att överskrida mandatet från FN och är enligt Vänsterpartiet uteslutet. För oss har det hela tiden varit grundläggande att resolutionens utgångspunkt är att världssamfundet ska skydda Libyens civilbefolkning, inte att det ska bedrivas något krig mot regimen eller att Gaddafi ska störtas.

De farhågor som Vänsterpartiet hela tiden uttryckt vad gäller enskilda länders försök att vidga tolkningen av FN-resolutionen, eller till och med helt frångå den, är dock på väg att besannas. Kriget i Libyen har ändrat karaktär. Vänsterpartiet, och flera bedömare med oss, menar att resolution 1973 alltmör har kommit att bli en förevändning för Nato att delta i ett inbördeskrig med målet att avsätta Gaddafi. Ett sådant handlande har inget stöd i resolutionen.

Vänsterpartiet menar att ett förfarande där den internationella insatsen i Libyen utvecklas i en riktning som helt frångår FN-resolutionens grunder riskerar att skada tilltron till hela processen med FN-mandat. Detta bör Sve-

rige inte bidra till. Vi anser därför att ett svenskt deltagande i den internationella insatsen inte ska fortsätta på det sätt som beskrivs i proposition 2010/11:127.

Såsom situationen har utvecklats undergräver snarare den militära insatsen den politiska processen än gynnar den. I dag är Gaddafis flygvapen utslaget och vad Libyen behöver är ett eldupphör följt av fredsförhandlingar, något som också tydligt understryks i resolutionen.

Krav på ett gemensamt initiativ från Afrikanska unionen och Arabförbundet för att få till stånd ett sådant eldupphör och fredsförhandlingar har i dagarna lyfts fram av bl.a. International Crisis Group. Vänsterpartiet stöder ett sådant krav, som vi menar är den enda vägen som kan leda mot en demokratisering av Libyen.

I samband med riksdagsbehandlingen av proposition 2010/11:111 understök Vänsterpartiet i ett särskilt yttrande i betänkande 2010/11:UFöU3 behovet av ökade humanitära satsningar i Libyen. Vi vill nu återigen påtala det stora behovet av humanitärt stöd och inte minst behovet av förbättrade möjligheter för flyktingar från Nordafrika att ta sig till EU och få en fristad här.

I dagsläget, när det libyska flygvapnet i stort sett är utslaget och flygförbudszonen knappast längre behövs för att skydda den libyska civilbefolkningen, ser vi inte något behov av att Sverige bidrar med en väpnad styrka i Libyen. De svenska JAS-planen bör dras tillbaka när de av riksdagen beslutade tre månaderna har löpt ut, och den svenska militära insatsen ska således vara avvecklad senast den 30 juni 2011.

De svenska resurserna bör i stället användas där de kan göra störst nytta, dvs. till humanitära insatser, inte militära. Behoven i Libyen är enorma med omfattande flyktingströmmar och akut brist på mat. Nu behövs flyktinghjälp, sjukvård, mediciner, utbildningsinsatser och återuppbyggnad. En bred och långsiktig humanitär insats måste till i Libyen.

Vänsterpartiet anser att riksdagen ska avslå proposition 2010/11:127 och tillkännage för regeringen som sin mening att de ytterligare 115 miljoner kronor som den militära insatsen enligt propositionen beräknas kosta i stället ska användas för att öka den svenska humanitära insatsen med anledning av situationen i Libyen.

Om situationen skulle ändras väsentligt och exempelvis ett vapenstillstånd komma till stånd, följt av ett avtal om vapenvila, anser Vänsterpartiet att en ny diskussion bör föras om ett eventuellt svenskt deltagande i en fredsbevarande FN-insats.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:127 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen:

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 250 personer till förfogande i högst 90 dagar för fortsatt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen i enlighet med beslut i FN:s säkerhetsråd.

Följdmotionerna

2010/11:U18 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2010/11:127 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen.

2010/11:U19 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2010/11:127 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de 115 miljoner kronor som i propositionens förslag till riksdagsbeslut avsätts för en militär insats i Libyen i stället används för att öka den svenska humanitära insatsen med anledning av situationen i Libyen.